

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkýň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobkyne **M. Z.**, bývajúcej v P., zastúpenej JUDr. M. G., advokátom so sídlom vo V., proti žalovanému **M. Z.**, bývajúcemu v R., zastúpenému JUDr. M. J., advokátkou so sídlom v P., **o vrátenie daru**, vedenej na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 5 C 120/2008, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 27. apríla 2010 sp. zn. 9 Co 75/2009, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalovaný je povinný zaplatiť žalobkyňi do 3 dní náhradu trov dovolacieho konania 310,93 € do rúk JUDr. M. G., advokáta so sídlom vo V..

O d ô v o d n e n i e

Žalobkyňa sa žalobou podanou na súde 26. septembra 2008 domáhala, aby súd uložil žalovanému povinnosť vrátiť jej dar (§ 630 Občianskeho zákonníka) - 1/2 nehnuteľností

v katastrálnom území P., ktoré sú vedené na liste vlastníctva č. X. ako dom súpisné č. X. na parcele č. X. (ďalej len „darovaný dom“), parcela č. X. - zastavané plochy a nádvoría vo výmere X. m², parcela č. X. - záhrada vo výmere X. m² a tiež poľnohospodárskej stavby s garážou, ktoré boli predmetom darovacej zmluvy z 20. mája 2004 (ďalej len „darovacia zmluva“).

Okresný súd Vranov nad Topľou rozsudkom z 25. júna 2009 č.k. 5 C 120/2008-46 zamietol žalobu s odôvodnením, že vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že by sa žalovaný voči darcom alebo členom jeho rodiny správal tak, že by tým hrubo porušoval dobré mravy. Dokazovanie potvrdilo, že po pätnásťročnom takmer bezkonfliktnom spolužití rodín žalobkyne a žalovaného začali v čase po uzavretí darovacej zmluvy vznikáť prvé problémy v ich vzťahoch, vychádzajúce najmä z ich odlišných postojov a pohľadov na uhrádzanie výdavkov spojených so spoločným bývaním rodín v darovanom dome. Na vzniku konfliktných situácií sa ale podľa názoru súdu podieľali tiež samotní darcovia, predovšetkým otec žalovaného, ktorý úzkostlivo sledoval spotrebu energií v darovanom dome. Darcovia bez podkladu v darovacej zmluve očakávali, že žalovaný sa bude o nich starať. Darovacia zmluva ale neobsahovala ustanovenie zaväzujúce žalovaného poskytovať im osobnú starostlivosť; darovacou zmluvou zriadené vecné bremeno, ktoré darcov oprávňovalo v darovanom dome naďalej bývať, žalovaný rešpektoval. Keď problémy spolužitia v darovanom dome kulminovali, žalovaný sa v záujme udržania vzťahov s darcami odsťahoval (16. decembra 2006) aj s rodinou do iného domu, s výstavbou ktorého začal už pred uzavretím darovacej zmluvy. Vzhľadom na vzdialenosť bydlísk darcov a obdarovaného, povahu práce obdarovaného (vykonávanú v turnusoch a v cudzine) a jeho mimopracovné vyťaženie (výstavba rodinného domu) bolo neskôr stretávanie sa darcov s obdarovaným zriedkavé. Z konania žalobkyne súd prvého stupňa vyvodil, že neprejavila dostatočnú vôľu udržať dobrý vzťah so synom a jeho rodinou a porozumenie hľadala skôr v rodine dcéry bývajúcej v tej istej obci. Z týchto dôvodov neopodstatnene podanú žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku podala žalobkyňa odvolanie s odôvodnením, že súd prvého stupňa zo skutkových zistení vyvodil nesprávny právny záver o nesplnení predpokladov pre vrátenie daru v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka. Žiadala napadnutý rozsudok zmeniť, žalobe vyhovieť a priznať jej náhradu trov konania.

Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu označil tento opravný prostriedok žalobkyne za neopodstatnený, lebo smeruje proti vecne správne rozhodnutiu. Jeho konanie nenieslo znaky správania hrubo porušujúceho dobré mravy; bolo vynútené jednak vzájomne zlými vzťahmi v rodine, jednak jeho odsťahovaním sa do vzdialenejšej obce a povahou a miestom jeho zamestnania. Za správanie so znakmi relevantnými podľa § 630 Občianskeho zákonníka nemožno považovať ani jeho konanie v rámci konfliktu so sestrou v roku 2004, pri ktorom jej zabránil vstúpiť do domu; pokiaľ by predsa len tieto znaky malo, vzniesol námietku premlčania, v súvislosti s ktorou uviedol, že trojročná premlčacia doba, v ktorej sa premlčalo právo žalobkyne na vrátenie daru, uplynula v roku 2007 a žaloba bola podaná až 26. septembra 2008. Žiadal napadnutý rozsudok potvrdiť a priznať mu náhradu trov odvolacieho konania.

Krajský súd v Prešove rozsudkom z 27. apríla 2010 sp. zn. 9 Co 75/2009 odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobe vyhovel. V odôvodnení rozsudku podal interpretáciu § 630 Občianskeho zákonníka, v rámci ktorej vysvetlil tak znaky správania relevantného podľa tohto ustanovenia, ako aj osôb, ktoré sa považujú za členov rodiny darcu. V rámci tohto výkladu uviedol, že hrubého porušenia dobrých mravov sa musí dopustiť obdarovaný; konanie manžela obdarovaného, ktorému obdarovaný nemohol zabrániť a s ktorým sa nestotožnil, nie je z hľadiska uvedeného ustanovenia relevantné. Skúmajúc dôvody na vrátenie daru dospel k záveru podloženému výsledkami odvolacím súdom zopakovaného dokazovania, že žalovaný sa k žalobkyňi a členom jej rodiny správal tak, že tým hrubo porušoval dobré mravy. V prípade správania manželky žalovaného, ktorá koncom roku 2006 zabránila vnučke žalobkyne vstúpiť do darovaného domu, išlo síce o konanie osoby odlišnej od obdarovaného, bolo ale zrejmé, že zamedzovaním vstupu do darovaného domu sestre žalovaného a jej rodine len realizovala vôľu a rozhodnutie samotného žalovaného pretrvávajúce od 5. októbra 2004. Vychádzajúc zo skutkových zistení zodpovedajúcich doplnenému dokazovaniu odvolací súd uviedol, že od konca roku 2006 do uplatnenia tohto dôvodu na vrátenie daru premlčacia doba neuplynula. Vzhľadom na hlboké narušenie vzťahov, na ktorom mal výrazný podiel aj manžel žalobkyne, rovnako so zreteľom na zlé vzťahy žalovaného a jeho sestry nemožno považovať za relevantné správanie sa žalovaného, spočívajúce v odsťahovaní sa z darovaného domu a v len sporadickom navštevovaní rodičov. Pri posudzovaní správania žalovaného vzal odvolací súd osobitne na zreteľ zmenenú situáciu, ktorá nastala v dôsledku smrti jeho otca (2. apríla 2007). V tejto zmenenej rodinnej situácii, ktorá osobitne ťaživo doliehala na zdravotný stav žalobkyne a jej sociálne pomery, nesie

správanie žalovaného znaky relevantné podľa § 630 Občianskeho zákonníka. Žalovaný, ktorý po smrti otca s vedomím, že matka v dome zostala bývať sama, neprejavil o ňu záujem, neskontoval sa s ňou a nezisťoval, či nepotrebuje pomoc, hrubo porušil dobré mravy. Tento stav dlhodobého neposkytovania pomoci a nezájmu žalovaného o žalobkyňu v situácii jej preukázanej odkázanosti na pomoc opodstatňoval žiadosť žalobkyne o vrátenie daru. Na tom nič nemení skutočnosť preukázaná dokazovaním, že žalovaný nebol informovaný o potrebe pomoci žalobkyne. K otázke účinkov námietky premlčania vznesenej žalovaným v odvolacom konaní odvolací súd uviedol, že obaja účastníci boli opakovane poučovaní v zmysle § 120 ods. 4 O.s.p. Žalovaný nevzniesol námietku premlčania predmetného práva na súde prvého stupňa ani po rozšírení dôvodov vrátenia daru žalobkyňou (2. júna 2009); túto námietku premlčania vzniesol až v odvolacom konaní. Na takto vznesenú námietku premlčania nemožno prihliadnuť. Ak by to aj bolo možné, nemohla by byť táto námietka úspešne vznesená vo vzťahu k správaniu žalovaného po 2. júni 2006. Za právne významné bolo preto potrebné považovať aj po tomto dni pretrvávajúce správanie žalovaného, ktorý neprejavoval záujem o žalobkyňu a zakazoval sestre a jej rodine vstúpiť do domu za účelom návštevy a poskytovania pomoci žalobkyne. Na základe zriadeného vecného bremena patrilo žalobkyne a jej manželovi právo doživotného bývania v darovanom dome, subsumujúce tiež právo, aby ich navštevovali osoby blízke. Pre ospravedlnenie takéhoto správania žalovaného k osobám navštevujúcim žalobkyňu nedali výsledky vykonaného dokazovania žiadny podklad. Prevzatím výzvy na vrátenie daru vznikla žalovanému povinnosť vrátiť žalobkyne 1/2 nehnuteľností. Z týchto dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil (§ 220 O.s.p.) tak, že žalobe vyhovel.

O trovách prvostupňového a odvolacieho konania rozhodol Krajský súd v Prešove samostatným uznesením z 5. mája 2010 sp. zn. 9 Co 75/2009.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie. Uviedol, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), lebo odvolací súd za relevantné správanie žalovaného hrubo porušujúce dobré mravy považoval neposkytnutie pomoci a nezáujem žalovaného o žalobkyňu, ktorá sa ale sama vyjadrila, že o jeho pomoc nežiadala. Odvolací súd dostatočne neprihliadol na to, že žalovaný sa dlhodobo zdržiaval pracovne v zahraničí (preto pomoc matke ani fakticky nemohol poskytovať) a o odkázanosti matky na pomoc ani nebol nikým informovaný. O správanie obdarovaného relevantné z hľadiska § 630 Občianskeho zákonníka by išlo len vtedy, ak by

darkyňa o pomoc požiadala, obdarovaný by ju ale bez vážneho dôvodu odmietol poskytnúť. Záver odvolacieho súdu, že žalovaný sa s matkou po smrti otca neskontoval, nemá oporu vo vykonanom dokazovaní – sama žalobkyňa totiž potvrdila, že žalovaný ju sporadicky navštevuje pri príležitosti sviatkov a v prípade, keď mu to pracovné povinnosti v zahraničí dovoľia. Za dôvod pre vrátenie daru v zmysle uvedeného ustanovenia môže byť považované len správanie obdarovaného voči darcom a členom rodiny darcu, nie však správanie manželky obdarovaného k týmto osobám. Žalovanému preto nemožno vytýkať správanie jeho manželky, ktorá zabránila vnučke žalobkyne vstúpiť do domu. Členovia rodiny sestry žalovaného, ktorí neskôr navštevovali žalobkyňu, sa počas návštev nesprávali ako hostia a sami vyvolávali konflikty správaním sa v nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalovaného tak, akoby išlo o ich majetok. Nesprávne právne posúdenie veci vytkol odvolaciemu súdu aj v otázke účinkov vznesenej námietky premlčania. Stav, kedy mal žalovaným údajne po prvý raz hrubo porušiť dobré mravy, pretrváva podľa názoru odvolacieho súdu od 5. októbra 2004, všeobecná premlčacia doba preto uplynula 5. októbra 2007. Keďže žalobkyňa podala žalobu až 26. septembra 2008, uplatnila právo po uplynutí premlčacej doby; aj rozšírené dôvody vrátenia daru uplatnila až v priebehu súdneho konania 2. júna 2009, teda po uplynutí premlčacej doby. Navyše, podľa názoru žalovaného možno námietku premlčania vzniesť v súdnom konaní kedykoľvek, teda až do jeho právoplatného skončenia. Právo vzniesť námietku premlčania žiadny predpis nekoncentruje do určitého štádia súdneho konania. Z uvedených dôvodov žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu buď zrušil (a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie) alebo zmenil tak, že potvrdí rozsudok súdu prvého stupňa a žalovanému prizná náhradu trov konania.

Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že skutkové a právne dôvody uvádzané žalovaným v dovolaní nemajú opodstatnenie. Navrhla dovolanie zamietnuť a jej priznať náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 238 ods. 1 O.s.p.), prejednal dovolanie bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

1. So zreteľom na ustanovenie § 242 O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. V zmysle tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Žalovaný žiadnu z väd tejto povahy v dovolaní neuplatnil a v dovolacom konaní existencia takejto vady nevyšla najavo.

2. V súlade s ustanovením § 242 O.s.p. dovolací súd skúmal tiež to, či v konaní nedošlo k tzv. inej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Žalovaný ani vadu tejto povahy v dovolaní neuplatnil a v dovolacom konaní jej existencia nevyšla najavo.

3. Dovolateľ tvrdí, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa názoru dovolateľa spočíva napadnutý rozsudok na nesprávnom právnom posúdení veci v dôsledku toho, že odvolací súd: a/ zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery o správaní žalovaného hrubo poškodzujúcom dobré mravy v zmysle

§ 630 Občianskeho zákonníka, b/ vychádzal z nesprávnej interpretácie ustanovení Občianskeho zákonníka o premlčaní.

4.1. V zmysle § 630 Občianskeho zákonníka sa darca môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy. V tomto ustanovení je upravený osobitný spôsob zániku darovacieho vzťahu, ku ktorému dochádza na základe jednostranného právneho úkonu darcu voči obdarovanému, ktorý hrubo porušil dobré mravy svojím správaním k darcovi alebo členom jeho rodiny. Za členov rodiny darcu treba považovať predovšetkým jeho manžela, rodičov a deti a spravidla tiež ostatných príbuzných v priamom rade ako aj súrodencov, výnimočne aj ďalšie osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere, pokiaľ by darca ich ujmu dôvodne pociťoval ako vlastnú ujmu (R 88/1998).

Právo darcu domáhať sa vrátenia daru vzniká darcovi okamihom správania obdarovaného, ktoré naplňuje znaky uvedené v § 630 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ darca toto právo realizuje, zaniká darovací vzťah momentom, keď prejav vôle darcu (výzva na vrátenie daru) došiel obdarovanému.

Ustanovenie § 630 Občianskeho zákonníka umožňuje vyvodit' zodpovednosť za porušenie morálnych pravidiel správania – súhrnu určitých historicky nemenných a všeobecne v spoločnosti akceptovaných noriem etiky, morálky a mravnosti. Vrátenie daru možno považovať za sankciu, ktorou darca postihuje obdarovaného za jeho správanie hrubo porušujúce tieto morálne pravidlá. Uvedené ustanovenie, ktoré za relevantné označuje len správanie obdarovaného, nemožno rozširujúcim spôsobom vykladať tak, že sa ním majú postihnúť aj dôsledky správania iných osôb ako obdarovaného, hoci i jemu blízkych (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnený v časopise Zo súdnej praxe pod č. 63/2004).

Právo darcu na vrátenie daru nezakladá každé negatívne správanie sa obdarovaného voči darcovi. Toto právo nevzniká pri prostej nevďačnosti obdarovaného voči darcovi, ani pri menej významnom porušení dobrých mravov obdarovaným (R 31/1999). Predpokladom vrátenia daru je len také negatívne správanie sa obdarovaného, ktoré vzhľadom na všetky významné okolnosti konkrétneho prípadu možno hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. O také správanie ide spravidla v prípade porušenia dobrých mravov spôsobom

vyznačujúcim sa značnou intenzitou alebo sústavnosťou (opakovanosťou), pričom jeho vonkajším prejavom môžu byť fyzické násilie, hrubé urážky, neposkytnutie potrebnej pomoci, hrubý nezáujem a pod. V súlade s § 630 Občianskeho zákonníka možno za právne relevantné považovať len také správanie sa obdarovaného, ktoré sa objektívne prejavilo. Pritom nie je rozhodujúci subjektívny pocit a úsudok darcu (R 61/1997). Pri posudzovaní správania obdarovaného treba vziať do úvahy a hodnotiť i správanie sa samotného darcu v tom zmysle, či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči nemu (princíp vzájomnosti). Uplatnenie princípu vzájomnosti znamená, že pri skúmaní určitého správania obdarovaného z hľadiska, či vykazuje znaky hrubého porušenia dobrých mravov, sa vezme na zreteľ tiež správanie darcu za účelom posúdenia, či on sám sa nespráva alebo nesprával voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. V kladnom prípade sa darca nemôže úspešne domáhať vrátenia daru, lebo následnú (darcom vyvolanú) reakciu obdarovaného (i keby bola nevhodná) by nebolo možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Výnimkou by však bolo také správanie sa obdarovaného, ktoré by bolo v zrejmom nepomere k správaniu sa samotného darcu (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 108/2007).

V preskúmvanej veci je v spise na čl. 8 založený právny úkon darkyne (žalobkyne) adresovaný obdarovanému (žalovanému) obsahujúci výzvu, aby jej vrátil 1/2 darovaných nehnuteľností; výzva na vrátenie daru bola spísaná právnym zástupcom žalobkyne 9. júla 2007 a preukázateľne doručená žalovanému 1. augusta 2007. V konaní na súdoch nižších stupňov nebolo namietané, že by tento úkon žalobkyne nevykazoval znaky platného právneho úkonu (§ 34 a nasl. Občianskeho zákonníka). Časť II. tejto výzvy obsahuje skutkové vymedzenie dôvodu požadovaného vrátenia daru – konkretizované nevhodné správanie k obom rodičom. Pri zohľadnení osoby samotnej žalobkyne možno konštatovať, že vo výzve žalovanému vytkla, že *od jeho odsťahovania sa z darovaného domu (od 16. decembra 2006) až doposiaľ* (t.j. do dňa výzvy na vrátenie daru), ju ako matku nenavštevuje, neprejavuje o ňu opravdivý záujem, ktorý by mal prejavovať syn svojej matke ... ani v čase, keď trpela vážnymi zdravotnými problémami a vzhľadom na vek potrebovala jeho oporu, opateru a pomoc.

Dovolací súd interpretáciou predmetnej výzvy dospel k záveru sčasti odlišnému od názoru odvolacieho súdu, ktorý aj samo odsťahovanie sa žalovaného s rodinou z darovaného

domu považoval za žalobkyňou uplatnený dôvod pre vrátenie daru. Podľa názoru dovolacieho súdu sa odkaz na toto odst'ahovanie v predmetnej výzve uvádza len za účelom vymedzenia začiatku doby, po ktorú sa žalovaný správal spôsobom, ktorý žalobkyňa považovala za hrubo porušujúci dobré mravy (teda samo odst'ahovanie nie je žalobkyňou považované za dôvod na vrátenie daru). Inak ale dovolací súd súhlasí s podstatou skutkových a právnych záverov odvolacieho súdu, že určité konanie žalovaného (viď ďalej) v čase od 16. decembra 2006 do výzvy žalovanej na vrátenie daru, vyjadrujúce jeho nezáujem o ňu v situácii, kedy potrebovala jeho oporu a pomoc, vykazuje znaky pokračujúceho alebo opakovaného správania hrubo porušujúceho dobré mravy a v dôsledku tohto relevantného podľa § 630 Občianskeho zákonníka.

Dovolací súd sa po preskúmaní veci stotožňuje so záverom súdov oboch nižších stupňov, že k narušeniu vzťahov medzi darcami a obdarovaným došlo v minulosti z dôvodov daných na oboch stranách. Bezpochyby sa na ňom výrazne podieľalo najmä správanie manžela žalobkyne (otca žalovaného). Osobitne ale treba zdôrazniť, že zo spisu nevyplýva, že by podiel na zlej kvalite vzťahov mala aj sama žalobkyňa; dokonca sú náznaky, že sa snažila prejavy konfliktov tlmiť (č.l. 40 spisu).

Odhladnuc od dôvodov, ktoré viedli v minulosti k zhoršeniu pôvodne dobrých (alebo aspoň uspokojivých) vzťahov medzi žalobkyňou a jej manželom na jednej strane a žalovaným na druhej strane považoval dovolací súd za potrebné zamerať pozornosť na správanie sa žalovaného k žalobkyňi po smrti otca (manžela žalobkyne). Podľa názoru dovolacieho súdu bolo potrebné na úmrtie otca žalovaného a situáciu, ktorá tým nastala, hľadiť ako na novú skutočnosť v ich vzájomných vzťahoch, resp. ako na podstatnú okolnosť, ktorá mala znamenať a priniesť zmenu, a ktorá dôsledkami a možnosťami pre budúci vývoj vzťahov mala byť aspoň čiastočným zlomom. Dovolací súd má na mysli predovšetkým tú dokazovanú preukázanú skutočnosť, že v prípade predmetného konfliktu v rodinných vzťahoch išlo predovšetkým o konflikt otca a syna. Zo spisu nevyplýva, že by konflikt matky a syna, pokiaľ vôbec existoval, mal takú istú intenzitu. Podľa názoru dovolacieho súdu treba v danom prípade pri uplatnení vyššie spomenutého princípu vzájomnosti (teda pri posudzovaní správania darcu a obdarovaného z aspektu, či darca sám nevyvolal správanie obdarovaného hrubo narušujúce dobré mravy) vychádzať z toho, že v životne osobitne ťažkej situácii matky (darkyne), danej nielen smrťou jej manžela, s ktorým žila v spoločnej domácnosti, ale tiež jej osobnou odkázanosťou na pomoc iných, zdravotnými problémami

a vekom, je predovšetkým na synovi (obdarovanom), aby on prejavil záujem o matku, a nečakal, že (a či) matka prejaví záujem o neho. Z týchto aspektov treba správanie sa žalovaného k žalobkyni po 2. apríli 2007 považovať za neadekvátne. Dovolací súd s poukazom na základné, historicky nemenné etické normy považuje za samozrejmé, že dospelý syn prejavuje záujem o situáciu, v ktorej sa nachádza jeho matka (osobitne o situáciu spojenú s úmrtím jej manžela, ktorá je všeobecne vnímaná ako osobitne ťaživá) a nečaká na to, že ho o nej bude sama informovať. Rovnako za samozrejmé a zodpovedajúce dobrým mravom považuje, že syn je v takejto životnej situácii matke oporou aj bez jej vyzvania, teda nielen vtedy, keď ho o ňu požiada. Ako nevhodný, nechápajúci etickú stránku vzťahov v rodine a priečiaci sa morálke považuje dovolací súd argument žalovaného, ktorým sa v konaní bránil, že totiž v darovacej zmluve sa nezaviazal poskytovať žalobkyni starostlivosť (viď jeho odvolanie na č.l. 58 spisu). Pokiaľ sa žalovaný v priebehu konania vyjadril, že „nepovažoval za vhodné, aby zisťoval, či niečo nepotrebuje“ (č.l. 65 spisu), vyjadril tým jednoznačne, že o matku nemá záujem. Z aspektu tohto vyjadrenia sa už potom len ako účelové javia jeho tvrdenia, že pracuje v zahraničí a je pracovne mimoriadne vyťažený. Syn, ktorý má skutočný záujem o matku a zaujíma sa o jej život a situáciu, v ktorej sa nachádza, nájde čas a príležitosť na prejavenie svojho záujmu a tiež vhodný spôsob, ako ho prejavíť, a to napriek okolnostiam uvádzaným žalovaným. Takto chápaný skutočný záujem môže prejavovať, i keď sa nachádza na vzdialenom mieste. A naopak, skutočný záujem nemožno vyvodzovať len z jeho samotnej fyzickej prítomnosti, napríklad pri krátkodobej návšteve. Na závere, že v čase po smrti otca išlo o stav dlhodobého nezájmu žalovaného o žalobkyňu nemôžu preto nič zmeniť ani jeho sporadické, krátkotrvajúce návštevy matky na Vianoce a Veľkú noc.

V nadväznosti na vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že správanie žalovaného k daryni v čase, do ktorého spadá aj odvolacím súdom správne osobitne zohľadnené úmrtie manžela žalobkyne (2. apríla 2007), podstatným spôsobom meniace dovtedajšie pomery, nezodpovedalo z hľadiska etického a morálneho všeobecne uznávaným pravidlám vzťahu syna k matke a hrubo narúšalo dobré mravy v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na tento záver, korešpondujúci so záverom odvolacieho súdu, nebolo už potrebné v dovolacom konaní podrobiť posúdeniu správnosť ďalších právnych záverov odvolacieho súdu, z ktorých vyvodil, že správanie žalovaného (napríklad vo vzťahu k sestre a jej rodine) vykazovalo znaky hrubého porušenia dobrých mravov.

4.2. V zmysle § 100 Občianskeho zákonníka sa právo premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až 110 Občianskeho zákonníka). Na premlčanie súd prihladne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať.

Právo darcu na vrátenie daru (§ 630 Občianskeho zákonníka) podlieha premlčaniu vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, ktorá plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka). Pri premlčaní tohto práva je významný charakter relevantného správania obdarovaného. Premlčacia doba plynie totiž odlišne vtedy, keď ide o správanie hrubo porušujúce dobré mravy, ktoré spočíva v jedinom (jednorazovom alebo samostatnom) konaní obdarovaného, a vtedy, keď ide o sústavné (pokračujúce alebo opakované) správanie obdarovaného relevantné podľa § 630 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ v prípade jednorazového správania obdarovaného hrubo porušujúceho dobré mravy začína plynúť premlčacia doba dňom nasledujúcim po dni, v ktorom došlo k tomuto správaniu, v prípade, že k takémuto správaniu hrubo sa priečiacemu dobrým mravom dochádza v dlhšom časovom období, je pre záver o dôvodoch pre vrátenie daru určujúci čas posledného správania obdarovaného, ktoré vykazuje znaky relevantné v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka.

V preskúmvanej veci bolo výsledkami vykonaného dokazovania preukázané, že k správaniu obdarovaného, ktoré vykazuje znaky hrubo porušujúce dobré mravy, dochádzalo počas celého obdobia po smrti otca žalovaného (2. apríla 2007). Žaloba bola podaná na súde 26. septembra 2008, teda pred uplynutím trojročnej premlčacej doby. V žiadnom prípade preto nemohlo dôjsť k premlčaniu práva žalobkyne na vrátenie daru.

Keďže odvolací súd dospel k správne právnemu záveru, že v danej veci bolo právo na vrátenie daru uplatnené žalobou pred uplynutím premlčacej doby, nebolo už potrebné zaoberať sa námietkou dovolateľa, že účinne možno vzniesť námietku premlčania vždy aj v odvolacom konaní a že odvolací súd v tomto smere vychádzal z nesprávneho názoru.

Navyše, z námietky premlčania vznesenej žalovaným vo vyjadrení k odvolaniu vyplýva, že žalovaný ju vzniesol len vo väzbe na jeho správanie sa k sestre a členom jej rodiny v roku 2004, teda to správanie žalovaného, ktoré z pohľadu záverov dovolacieho súdu nebolo v danom prípade určujúce.

5. Z dôvodov uvedených vyššie dospel dovolací súd k záveru, že žalovaný neopodstatnene uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Vzhľadom na to jeho dovolanie zamietol podľa § 243b ods. 1 O.s.p.

6. Podstata dovolateľom v doplnení dovolania obsiahnutej námietky, že mu pri rozhodovaní o trovách konania bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že odvolací súd vychádzal z cenových relácií z roku 2002 a niektoré ustanovenia vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) nie je námietkou týkajúcou sa procesne nesprávneho postupu, ale námietkou o (ne)správnosti skutkových zistení súdu a ich právneho posúdenia. Dovolací súd pripomína svoje konštatovanie v tejto veci (viď 1.), že v dovolacom konaní procesné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. nevyšli najavo. Procesná prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu o trovách konania je v ustanovení § 239 ods. 3 O.s.p. vylúčená.

7. V dovolacom konaní úspešnej žalobkyni vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanému, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu požiadala o priznanie náhrady trov dovolacieho konania a požadovanú náhradu vyčíslila. Najvyšší súd Slovenskej republiky jej v súlade so zaužívanou praxou priznal náhradu trov dovolacieho konania vo výške zodpovedajúcej odmene advokáta za jeden úkon právnej služby (vyjadrenie k dovolaniu vypracované advokátom, ktorý ju zastupoval už na súdoch nižších stupňov). Vychádzal z § 10 ods. 1 a § 14 ods. 1 písm. c/ vyhlášky a žalobkyni priznal náhradu trov dovolacieho konania v celkovej výške 310,93 € [303,72 € (tarifná odmena) + 7,21 € (režijný paušál)].

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. februára 2011

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková